

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

جلو‌های فرهنگ مقاومت دفاع مقدس، مقاومت لبنان و فلسطین

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: گلتاب دارابی

□ نکات برجسته

- مقاومت در رویارویی با مبارزه طلبی ها، دشمنی ها و تجاوزگری ها یا هر چیزی که بر هم زننده تعادل و توازن باشد، کاری تمدنی، فراگیر، مستمر، متکامل و مستقل است.
- نفی سلطه و استکبار و استبدادستیزی عناصر سلبی مقاومت و عدالت خواهی و حق طلبی، اسلام خواهی، صلح طلبی، عزت طلبی، استقلال طلبی، آزادی خواهی، معنویت گرایی، حکمت و عقلانیت گرایی، مصلحت گرایی و آرمان گرایی و واقع بینی وجوه ایجابی گفتمان مقاومت است.
- ملت ایران در دو هزار و ۸۸۷ روز دفاع مقدس، مفاهیم عقیدتی را با قالب های سازمانی پیوند داد و جلوه هایی از «مقاومت نامتقارن» را به نمایش گذاشت.
- دفاع مقدس، علاوه بر اینکه هویت انقلابی ایران را به هویت سازمانی تبدیل کرد، با طرح "پارادایم کربلا" به عنوان عامل انگیزشی ایدئولوژیک، وضع شیعیان را در سایر کشورهای اسلامی هم تحت تاثیر قرار داد.
- تحکیم وحدت ملی، افزایش اعتماد به نفس و خودباوری، کسب تجارب سیاسی، اقتصادی، نظامی و فرهنگی، درک ضرورت دفاع بازدارنده و همه جانبه و شکست طرح های توسعه طلبانه دشمنان انقلاب اسلامی از جمله دستاوردهای هشت سال مقاومت در دوران دفاع مقدس است.
- گفتمان مقاومت اسلامی ایران، «جبهه مقاومت یا محور مقاومت» را شکل داد که در چهار دهه اخیر موجبات عقب راندن رژیم صهیونیستی از شهر صیدا، ناکامی اسرائیل در عملیات "تسویه حساب"، رسوایی دشمن صهیونیستی در عملیات "خوشه های خشم" و شکست آن در عملیات "انصاریه"، فراری دادن اسرائیل از جنوب لبنان، موفقیت اعجاب انگیز در جنگ ۳۳ روزه و بهبود اوضاع شیعیان لبنان را فراهم آورده است.
- انتفاضه فلسطین و افزایش ناامنی رژیم صهیونیستی، پیروزی در جنگ هشت روزه و نیز جنگ ۲۲ روزه هم از نتایج مقاومت گروه های فلسطینی در مقابل رژیم صهیونیستی است.

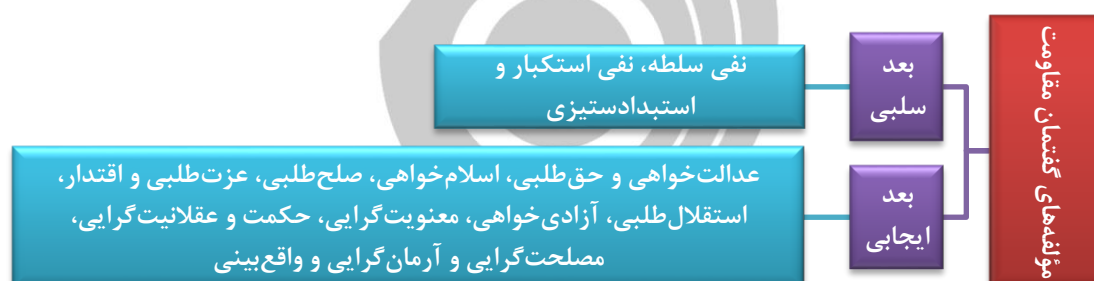
ما امروز «دولت مقاومت» ایم. ... جمهوری اسلامی دولت مقاومت است؛ دولت مقاومت که سیاست دارد، اقتصاد دارد، نیروی مسلح دارد، حرکات بین‌المللی دارد، منطقه نفوذ وسیع در درون کشور و بیرون کشور دارد؛ این بسیار مهم است، و با هیچ عنصر مقاومت دیگری قابل مقایسه نیست. برای همین است که دشمنی‌ها از همه‌جای دنیا -چه از سوی قدرت‌طلبان، چه از سوی نوکران قدرت‌طلبان- متوجه جمهوری اسلامی است.^۱

(بیانات مقام معظم رهبری در دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (علیه‌السلام) ۱۳۹۶/۲/۲۰)

□ مقدمه

انقلاب اسلامی و فرهنگ مقاومت، پیوندی مستحکم با هم دارند. پیروزی و استمرار انقلاب اسلامی در شرایطی که نظام سلطه، حداکثر تلاش خود را برای مقابله با آن بکار گرفته است، هم مصداق مقاومت و هم مشوق آن به شمار می‌آید. از دیدگاه قرآن کریم، هر حرکتی که برای بازگرداندن طغیان‌گر یا متجاوز به توازن و اعتدال انجام شود، مقاومت نام می‌گیرد. به این معنا مقاومت در رویارویی با مبارزه‌طلبی‌ها، دشمنی‌ها و تجاوزگری‌ها یا هر چیزی که بر هم‌زننده تعادل و توازن باشد، کاری تمدنی، فراگیر، مستمر، متکامل و مستقل است.^۱

کارشناسان مؤلفه‌های گفتمان مقاومت را در دو بخش سلبی و ایجابی ذکر می‌کنند. مهم‌ترین عنصر سلبی مقاومت، نفی سلطه است و دوم، نفی استکبار و استبدادستیزی است. مهم‌ترین وجوه ایجابی گفتمان مقاومت نیز عبارت است از عدالت‌خواهی و حق‌طلبی، اسلام‌خواهی، صلح‌طلبی، عزت‌طلبی، استقلال‌طلبی، آزادی‌خواهی، معنویت‌گرایی، حکمت و عقلانیت‌گرایی، مصلحت‌گرایی و آرمان‌گرایی و واقع‌بینی که به تعبیر قرآن در مقابل زیاده‌خواهی، توسعه‌طلبی، نابرابری و بی‌عدالتی، تبعیض و خشونت ساختاری و استانداردهای دوگانه ظلم و زور نظام سلطه قرار دارد.^۲

تا پیش از انقلاب اسلامی، مقاومت به معنای انتظاری سلبی و انفعالی بود. با وقوع انقلاب، تغییری اساسی در این نگرش پدید آمد و معنای مقاومت به انتظار ایجابی تغییر یافت.^۳ انقلاب همچنین گسترش حوزه گفتمان مقاومت اسلامی را نه تنها در مباحث سیاسی، بلکه از طریق دیگر فعالیت‌های فرهنگی و عمرانی در دستور کار قرار داد. در واقع انقلاب اسلامی مجال آن را فراهم کرد تا نظریه مقاومت اسلامی در روابط بین‌الملل، مقوم عملیات «مقاومت اسلامی» شود.^۴ هشت سال

۱. فضل‌ا. میرقادی و حسین کیانی، بن‌مایه‌های ادبیات مقاومت در قرآن، ادبیات دینی، شماره اول، ۱۳۹۰

۲. دهقانی فیروزآبادی، «گفتمان مقاومت؛ واقعیت یا رؤیا». گفتگو با دفتر پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، ۱۳۹۱/۵/۲۸

۳. صادق‌الحسینی، «گفتمان مقاومت؛ واقعیت یا رؤیا». گفتگو با دفتر پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، ۱۳۹۱/۵/۲۸

۴. محمد داوند، محسن اسلامی و حجت داوند، تأثیر انقلاب اسلامی بر هندسه قدرت مقاومت اسلامی در غرب آسیا

دفاع مقدس، مقاومت حزباً.. لبنان و گروه‌های مقاومت فلسطینی، مؤید موفقیت مقاومت متأثر از انقلاب اسلامی محسوب می‌شود که در ادامه به آنها پرداخته می‌شود.

□ مقاومت در هشت سال دفاع مقدس

دفاع مقدس، دشوارترین آزمون ایرانیان در تاریخ معاصر است. در این دوران هشت ساله که دو برابر زمان جنگ جهانی اول به طول انجامید، ابرقدرت‌های شرق و غرب و ارتجاع منطقه در پوشش حمایت از صدام در مقابل انقلاب اسلامی ایران قد علم کردند، اما سرانجام پیروزی از آن ایرانیان شد. آنچه موجب برتری نیروهای رزمنده ایرانی در این نبرد نابرابر شد، مقاومت مردم ایران بود. ملت ایران در دو هزار و ۸۸۷ روز دفاع مقدس، مفاهیم عقیدتی را با قالب‌های سازمانی پیوند داد و جلوه‌هایی از «مقاومت نامتقارن» را به نمایش گذاشت. به اعتقاد کارشناسان، زبان سیاسی انقلاب اسلامی ایران، عامل اصلی مقاومت در برابر عراق و قدرت‌های بزرگ بود. در دوران دفاع مقدس، سازماندهی نیروهای اجتماعی در قالب بسیج، زمینه‌های لازم را برای هویت‌یابی نیروهای اجتماعی فراهم آورد تا در راستای اهداف دفاع از انقلاب و پیشگیری از اقداماتی مانند کودتا، براندازی و آشوب سیاسی حرکت کنند. در واقع انقلاب ایران از تحولات سیاسی مدرنی است که طی آن نیروهای اجتماعی، هویت خود را از طریق مشارکت در جنگ باز تولید کردند. دفاع مقدس، علاوه بر اینکه هویت انقلابی ایران را به هویت سازمانی تبدیل کرد، با مطرح کردن "پارادایم کربلا" به عنوان عامل انگیزشی ایدئولوژیک، وضع شیعیان را در سایر کشورهای اسلامی تحت تاثیر قرار داد.^۱

❖ دستاوردهای مقاومت در دوران دفاع مقدس

امام(ره) اواخر سال ۱۳۶۷ در پیامی به روحانیون، مراجع، مدرسین، طلاب و ائمه‌جمعه و جماعات (که به منشور روحانیت معروف است) به دستاوردهای جنگ اشاره کردند: "... ما انقلابمان را در جنگ به جهان صادر نموده‌ایم، ما مظلومیت خویش و ستم متجاوزان را در جنگ ثابت نموده‌ایم، ما در جنگ، پرده از چهره تزویر جهانخواران کنار زدیم، ما در جنگ، دوستان و دشمنانمان را شناخته‌ایم، ما در جنگ به این نتیجه رسیده‌ایم که باید روی پای خودمان بایستیم، ما در جنگ ابهت دو ابرقدرت شرق و غرب را شکستیم، ما در جنگ ریشه‌های انقلاب پر بار اسلامی‌مان را محکم کردیم، ما در جنگ حس برادری و وطن‌دوستی را در نهاد یکایک مردمان بارور کردیم، ما در جنگ به مردم جهان و خصوصاً مردم منطقه نشان دادیم که علیه تمامی قدرتها و ابرقدرتها سالیان سال می‌توان مبارزه کرد،... تنها در جنگ بود که صنایع نظامی ما از رشد آنچنانی برخوردار شد و از همه اینها مهم‌تر استمرار روح اسلام انقلابی در پرتو جنگ تحقق یافت... صدای اسلام‌خواهی افریقا از جنگ هشت ساله ماست، علاقه به اسلام‌شناسی مردم در امریکا و اروپا و آسیا و افریقا یعنی در کل جهان از جنگ هشت ساله ماست."^۲

مقام معظم رهبری هم معتقدند جنگ هشت ساله ایران را قوی‌تر کرد و ملت ایران با ایستادگی و مقاومت خود در راه خدا، توطئه دشمن را به نردبانی به سمت قله آرزوها و ارزشهای اسلامی و وسیله‌ای برای پیشرفت تبدیل کرد: "جنگ تحمیلی را دشمن برای خاموش کردن انقلاب به راه انداخت، اما همین جنگ تحمیلی باعث شعله‌ورتر شدن نیروی انقلاب و روحیه انقلاب شد. ... دوران دفاع مقدس برای ملت ما ظرفیت و موقعیتی بود که این ملت بتواند اعماق جوهره خودش را در ابعاد مختلف نشان دهد، و نشان داد. جنگ هشت ساله، این ملت را آبدیده، شجاع و متکی به نفس کرد.

۱. زهره پوستین چی و ابراهیم متقی، زبان سیاسی مقاومت اسلامی در سیاست بین الملل، فصلنامه پژوهشهای روابط بین الملل، دوره نخست، پاییز ۱۳۹۰

۲. صحیفه امام(ره)، جلد ۲۱، ۴-۲۸۳

نام این ملت را بلند کرد. خیلی از ملت‌های مسلمان دنیا به خاطر جنگ و عقاید شما ملت، توجه و گرایش پیدا کرده‌اند. یکی از برکات دفاع هشت ساله ما، همین پیشرفتهای علمی و تکنولوژیکی و ساخت دقیق‌ترین ابزارهاست که با دست خالی و بدون هیچ سابقه‌ای آنها را به دست آوردیم و جزو موجودی ملت ایران شده است.^۱

به واقع در دوران دفاع مقدس، قدرت ایران برای مقابله با تهدیدات منطقه‌ای و بین‌المللی افزایش یافت و در پایان جنگ نه تنها قابلیت دفاعی ایران کاهش نیافت، بلکه زمینه تسری چنین قابلیت‌هایی در چارچوب صدور انقلاب و سپس بیداری اسلامی فراهم شد.^۲ بر این اساس دستاوردهای هشت سال مقاومت در دوران دفاع مقدس را می‌توان اینگونه برشمرد:

در عرصه داخلی

- تحکیم وحدت ملی، روابط اجتماعی و روحیه برادری
- افزایش اعتماد به نفس و خودباوری
- رشد و تعمیق باورهای دینی
- کسب تجارب سیاسی، اقتصادی، نظامی و فرهنگی
- معرفی الگوهای جوان، خردمند، متعهد و با غیرت
- شناخت دوست از دشمن
- مبارزه فعال با ضد انقلاب داخلی و کاهش اثرات مخرب این گروه‌ها در کشور
- درک ضرورت دفاع بازدارنده و همه‌جانبه
- ابتکار عمل در ساخت قطعات و تجهیزات مورد نیاز جهت مقابله با تحریم‌ها
- ترویج فرهنگ ساده‌زیستی به جای رفاه‌طلبی و سرمایه‌داری

در عرصه بین‌المللی و منطقه‌ای

- تثبیت اقتدار نظام مقدس اسلامی
- تضمین استقلال کشور
- ایجاد الگوی مبارزه با استکبار و استبداد
- اثبات مظلومیت ایران در جهان
- ارتقا روابط سیاسی و دیپلماسی با کشورها
- فراهم شدن زمینه صدور جهانی انقلاب
- شکست طرح‌های توسعه طلبانه دشمنان انقلاب اسلامی
- بیداری جهان اسلام

۱. ۲۰ جمله کلیدی رهبر انقلاب درباره «دفاع مقدس»، ۱۳۹۲/۶/۳۱، پایگاه اطلاع‌رسانی KHAMENEI.IR

۲. زهره پوستین چی و ابراهیم متقی، زبان سیاسی مقاومت اسلامی در سیاست بین‌الملل، فصلنامه پژوهش‌های روابط بین‌الملل، دوره نخست، پاییز

□ مقاومت لبنان

گفتمان مقاومت اسلامی ایران، نقش به سزایی در ظهور و تقویت جنبش‌های اسلامی در منطقه داشته و «جبهه مقاومت یا محور مقاومت» را شکل داده است. مقاومت شیعیان لبنان، بدون تردید مهم‌ترین مصداق تسری مقاومت اسلامی ایران به شمار می‌آید. شیعیان لبنان چند سال قبل از وقوع انقلاب اسلامی و با همت امام موسی صدر مقاومت خود را آغاز کردند. امام موسی صدر در سال ۱۹۷۵، حرکت‌المحرومین و شاخه نظامی آن یعنی اَمَل (افواج المقاومة اللبنانية) را با هدف فقرزدایی، استضعاف‌ستیزی و عدالت‌پروری پایه‌گذاری کرد و از دکتر مصطفی چمران (که در آن زمان در آمریکا در دانشگاه برکلی آمریکا موقعیت برجسته‌ای داشت) خواست با پیوستن به مقاومت نوپای لبنان، کار آموزش نظامی جوانان محروم و شیعه را بر عهده بگیرد.^۱ دیری نگذشت که جنبش با از دست دادن دو رهبر اصلی (امام موسی صدر در سال ۱۹۷۸ در لیبی ناپدید شد؛ مصطفی چمران هم بعد از امام موسی صدر لبنان را ترک کرد) وحدت و یکپارچگی خود را از دست داد. فقدان رهبری و در نهایت حمله رژیم صهیونیستی به لبنان در سال ۱۹۸۲، زمینه برای ایجاد تشکیلات جدید شیعیان فراهم کرد. در تهاجم اسرائیل، شهرهای جنوب لبنان بدون مقاومت، یکی پس از دیگری سقوط می‌کرد. اسرائیلی‌ها تنها در منطقه‌ای در جنوب بیروت به نام «خلده» برای اولین بار با مقاومت جدی برخی جوانان شیعه مواجه شدند. این افراد که به شدت تحت تأثیر آموزه‌های انقلاب اسلامی و رهنمودهای امام (ره) بودند، هسته اصلی حزب‌ا.. را تشکیل دادند. دبیرکل جنبش حزب‌ا.. در این خصوص می‌گوید: "در سال ۱۹۸۲ زمانی که تعداد نیروهای مقاومت چند صد نفر بیشتر نبود، و بیش از صد هزار سرباز اسرائیلی به همراه نیروهای خارجی در لبنان حضور داشتند، امام خمینی (ره) در دیداری که با ایشان داشتیم به ما وعده پیروزی دادند. ایشان گفتند وظیفه شما آغاز مقاومت است، حتی با این تعداد کم، به خداوند تکیه کنید و به هیچ‌کس چشم امید نداشته باشید، بعد از توکل بخدا فقط به خود اتکا کنید. آن زمان برخی از دوستان ما تصور کردند حضرت امام می‌خواهد با این سخنان به ما روحیه بدهند، اما به فاصله سه سال از این سخنان همگان شاهد آزادی بخش‌های وسیعی از مناطق لبنان از اشغال رژیم صهیونیستی بودند."^۲

حامیان مقاومت در خصوص (۱) حضور رهبران شیعه در هسته اولیه مقاومت اسلامی، (۲) تلاش برای رفع محرومیت از شیعیان لبنان، (۳) برخورداری از حمایت‌های مرجعیت تشیع و حضرت امام خمینی (ره)، (۴) الگو گرفتن از نیروهای سپاه پاسداران به عنوان نماد انقلاب اسلامی ایران، (۵) مبارزه با اشغالگری و کسب استقلال سیاسی، و (۶) مخالفت با نظام ناعادلانه طائفه‌گری در لبنان اجماع نظر داشتند.^۳ بدین ترتیب گروه‌های متفرق اسلامی نظیر تجمع علمای بقاء، کمیته‌های اسلامی و جنبش امل اسلامی با ادراک ضرورت مقابله با صهیونیست‌ها، گرد هم جمع شدند و با کمک و راهنمایی ایران، تشکیلات جدیدی به وجود آوردند که سال ۱۹۸۴ حزب‌ا.. نام گرفت. جهان شمولی، احیاگری، عدم تأکید بر گرایش‌های فرقه‌ای، پافشاری

۱. صادق طباطبایی، خطرات سیاسی - اجتماعی (جلد دوم): لبنان، امام صدر و انقلاب فلسطین، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، مؤسسه چاپ و نشر عروج، ۱۳۸۷

۲. خبرگزاری صدا و سیما، ۱۳۹۵/۳/۴

۳. ناصر اسدی، استراتژی مقاومت در لبنان، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی به نقل از جام جم آنلاین، ۱۳۸۳/۶/۱۰

بر عدم جدایی دین از سیاست، اعتقاد به ولایت فقیه و محوریت روحانیت در عمل سیاسی از ویژگی‌های حزب‌ا.. در تأسی از انقلاب اسلامی است.^۱ حزب‌ا.. در سیاست داخلی، قائل به نظام مردمی و غیرطائفه‌ای برای لبنان است و در سیاست خارجی، خود را جزئی از حرکت جهانی اسلامی به رهبری امام خمینی و آیت‌ا.. خامنه‌ای می‌داند. همچنین ضمن تأکید بر استقلال لبنان و عدم مداخله اجانب در مسائل آن، معتقد به نابودی رژیم صهیونیستی است.^۲

❖ دستاوردهای مقاومت در جنوب لبنان

🔪 عقب راندن رژیم صهیونیستی از شهر صیدا

سلسله عملیات‌های حزب‌ا.. در سالهای ۱۹۸۳ تا ۱۹۸۵ باعث شد ارتش رژیم صهیونیستی، اولین شکست رسمی خود را تجربه و تا باریکه کمر بند امنیتی عقب‌نشینی نماید. همزمان با شروع این عقب‌نشینی از شهر صیدا، حزب‌ا.. در گردهمایی رسمی در ۱۶ فوریه ۱۹۸۵ با صدور بیانیه‌ای هویت، استراتژی و برنامه ایدئولوژیک خود را برای اولین بار اعلام کرد و به فعالیت پنهان خود خاتمه داد.^۳

🔪 ناکام گذاشتن اسرائیل در عملیات "تسویه حساب"

عملیات تسویه حساب (۱۹۹۳) با هدف تضعیف رابطه شیعیان لبنان با حزب‌ا.. نخستین جنگ رژیم اسرائیل با گروه‌های مقاومت لبنانی بود. عملیات هفت روزه اسرائیل نه تنها به هدف خود نرسید، بلکه موجبات همبستگی ملی و مشروعیت مقاومت را در لبنان فراهم آورد. این عملیات در نهایت با میانجی‌گری آمریکا و توافقنامه شفاهی معروف به "توافقنامه ژوئیه" به پایان رسید، توافقنامه‌ای که بر اساس آن اسرائیل با خودداری از مورد هدف قرار دادن اماکن غیر نظامی در لبنان موافقت کرد و "حزب ا.." نیز متعهد شد پرتاب موشک‌های "کاتیوشا" به سرزمین‌های اشغالی را متوقف کند.^۴

🔪 رسوایی دشمن در عملیات "خوشه‌های خشم"

عملیات خوشه‌های خشم، آخرین تلاش گسترده اسرائیل علیه مقاومت، تا قبل از خروج از لبنان (در سال ۲۰۰۰) است. در این عملیات ۱۶ روزه، ارتش اسرائیل مناطق مسکونی جنوب بقاء، بیروت و جبل و نیز مرکز نیروهای سازمان ملل در روستای قانا را که تعدادی از مردم بی‌دفاع در آن پناه گرفته بودند، هدف قرار داد. عملیات اسرائیل که منجر به شهادت ۱۱۱ غیر نظامی شد، خشم افکار عمومی جهان را علیه صهیونیست‌ها برانگیخت. هر چند آمریکا مانع تصویب قطعنامه شورای امنیت در محکومیت رژیم اسرائیل شد، اما در نهایت مجمع عمومی سازمان ملل تحت فشار افکار عمومی، ضمن محکوم کردن این جنایت، تل‌آویو را به پرداخت غرامت به قربانیان فاجعه قانا ملزم کرد. (رژیم صهیونیستی به بهانه عدم ضمانت اجرایی مصوبات سازمان ملل از پرداخت این غرامت خودداری کرد).^۵

۱. علی آقاجانی قناد، تحلیلی بر بازتاب انقلاب اسلامی در لبنان: امتداد حزب الله، پگاه حوزه، ۱۳۸۶ شماره ۲۲۰

۲. باقر میرصانع، بررسی و تحلیل جنگ ۳۳ روزه حزب الله لبنان، پایگاه اطلاع رسانی حوزه، ۱۳۹۶/۵/۲۳

۳. خبرگزاری فارس، ۱۳۹۷/۵/۸

۴. پایگاه اطلاع‌رسانی شفقنا، ۱۳۹۳/۴/۳۱

۵. تسنیم، ۱۳۹۵/۱/۳۱

❧ شکست دشمن صهیونیستی در عملیات "انصاریه"

«عملیات انصاریه»، جاسوسان رژیم صهیونیستی را در تله نیروهای مقاومت گرفتار کرد. در این عملیات که در سال ۱۹۹۷ انجام شد، نیروهای مقاومت با نصب کمین بر سر راه گروه ۱۵ نفره کماندوهای ویژه ارتش اشغالگر در روستای انصاریه، آنها را تار و مار کرد. مقاومت پس از مدتی اجساد این نظامیان را با پیکرهای ۴۰ شهید لبنانی که ۳۰ نفر از آنها شهدای مقاومت اسلامی بودند، مبادله کرد.^۱ عملیات انصاریه با طراحی و هدایت دو عضو شاخص حزب... یعنی شهید عماد مغنیه (حاج رضوان) و شهید مصطفی بدرالدین (ذوالفقار) اجرا شد. شهید «بدرالدین» از این عملیات که ضربه اطلاعاتی و عملیاتی بزرگی به رژیم صهیونیستی وارد کرد، با عنوان «جنگ مغزها» یاد می‌کرد.^۲

❧ فراری دادن اسرائیل از جنوب لبنان

ارتش رژیم صهیونیستی ۲۴ می ۲۰۰۰ (۴ خرداد ۱۳۷۹) در اقدامی ناگهانی، مواضع خود را در جنوب لبنان رها کرد. هر چند اسرائیل به طور یکجانبه و بدون امضای توافقنامه با لبنان از جنوب این کشور عقب‌نشینی کرد، اما علت اصلی فرار اسرائیل، مقاومت حزب... لبنان بود. نخست‌وزیر وقت رژیم صهیونیستی در نشست تصمیم‌گیری در خصوص خروج از لبنان گفته بود: ما به طور یقین نمی‌توانیم در لبنان کاری انجام دهیم. حزب... به فعالیت خود ادامه می‌دهد و ما باید یا فرزندانمان را در لبنان دفن کنیم و یا کاری که کمترین ضرر را دارد، انتخاب کنیم.^۳ شکست ارتش اسطوره‌ای اسرائیل، پذیرش حزب... به عنوان سمبل مقاومت در داخل و خارج و به ویژه در سطح کشورهای عربی و اسلامی و تاثیر سریع آن بر انتفاضه مردم فلسطین مهم‌ترین دستاورد و پیامد این عقب‌نشینی بود.^۴

❧ موفقیت اعجاب‌انگیز در جنگ ۳۳ روزه

مقاومت اسلامی لبنان روز ۱۲ جولای ۲۰۰۶ (چهارشنبه ۲۱ تیرماه ۱۳۸۵) اعلام کرد: دو سرباز اسرائیلی را در مرزهای لبنان با فلسطین اشغالی اسیر کرده است و تا زمانی که اسرائیل، اسرای لبنانی در بند خود را آزاد نکند، این دو سرباز را آزاد نخواهند کرد. در پی این رخداد، جنگنده‌های ارتش صهیونیستی، مناطق مختلف لبنان را هدف قرار دادند و ضمن گسترش حملات به دیگر مناطق لبنان و تخریب پل‌ها، فرودگاه، جاده‌ها و تاسیسات زیربنایی شهرها، در حجم وسیعی به کشتار غیرنظامیان اقدام کردند. این رژیم همچنین هرگونه مذاکره برای آزادی دو اسیر اسرائیلی را مردود دانست و اعلام کرد تا تحقق چهار شرط خود (ایجاد کمربند امنیتی در منطقه حائل میان لبنان و شمال فلسطین؛ جمع‌آوری پایگاه‌های نظامی حزب... از این منطقه؛ استقرار ارتش لبنان در جنوب این کشور و سیطره کامل بر تمام منطقه؛ خلع سلاح حزب...) به بمباران مناطق مختلف لبنان ادامه خواهد داد.^۵ جنگ ۳۳ روز طول کشید، اما صهیونیست‌ها به هیچ یک از اهداف مد نظر خود دست نیافتند. یکی از مهم‌ترین اتفاقات این بود که نیروی مقاومت لبنان، ناوچه جنگی معروف صهیونیست‌ها را در مقابل سواحل بیروت هدف قرار داد و تصاویر مربوط

۱. فارس، ۱۳۹۶/۳/۴

۲. فارس، ۱۳۹۶/۱۱/۲۸

۳. تسنیم، ۱۳۹۷/۳/۴

۴. ناصر اسدی، استراتژی مقاومت در لبنان، موسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی به نقل از جام جم آنلاین، ۱۳۸۳/۶/۱۰

۵. خبرگزاری فارس، ۱۳۹۷/۴/۲۱

به آن نیز به طور مستقیم از شبکه‌های تلویزیونی پخش شد. رویداد مهم دیگر نبرد وادی الحجیر است که نظامیان صهیونیست آن را جهنم بزرگ توصیف کردند. در این نبرد تانک‌های معروف صهیونیستی یکی پس از دیگری هدف قرار گرفتند و منهدم شدند.^۱ در جنگ ۳۳ روزه به عنوان نمادی از جنگ نامتقارن، باور به آسیب پذیری اسرائیل تقویت شد و برتری فناوری و تسلیحاتی این رژیم، تحت الشعاع قرار گرفت. ابطال نظریه شکست‌ناپذیری ارتش اسرائیل و افزایش مشروعیت و محبوبیت حزباً.. در افکار عمومی لبنان و جهان عرب، از دیگر دستاوردهای این جنگ بود.^۲

بهبود اوضاع شیعیان لبنان

جنبش مقاومت، علاوه بر دفاع از خاک لبنان در مصاف با رژیم صهیونیستی، نقش مهمی در بهبود اوضاع اقتصادی و موقعیت سیاسی شیعیان لبنان داشته است. سید حسن نصرالله دبیرکل حزباً.. لبنان در زمینه تأثیر انقلاب اسلامی بر شیعیان این کشور می‌گوید: ...در سالهای گذشته شیعیان لبنان حتی مسلمان هم به حساب نمی‌آمدند. پست‌ترین شغل‌ها مربوط به شیعیان بود. شیعیان از نظر جایگاه اجتماعی در پایین جدول قرار داشتند. ولی شیعیان امروزه به حضور و قدرت حزباً..، شریف، عزیز و قوی هستند. شیعیان در لبنان بسیار تأثیرگذار و جزء تصمیم‌گیرندگان اصلی هستند و همه اینها به برکت کمک و حمایت انقلاب اسلامی ایران است.^۳

۱. العالم، ۱۳۹۷/۴/۲۲

۲. باقر میرصانع، بررسی و تحلیل جنگ ۳۳ روزه حزب الله لبنان، پایگاه اطلاع رسانی حوزه، ۱۳۹۶/۵/۲۳

۳. مصطفی جوان و علی خسرو شیر، ایران پس از انقلاب اسلامی و حزب الله لبنان: تأثیرات و پیامدها، فصلنامه مطالعات بسیج، سال دوازدهم، بهار ۱۳۸۸

❑ مقاومت فلسطین

انقلاب اسلامی ایران، موضوع فلسطین را در زمره اولویتهای خود قرارداد و ضمن افتتاح نخستین سفارت فلسطین در جهان، آخرین جمعه ماه مبارک رمضان را به حمایت مسلمانان از قدس اختصاص داد. جنبشهای حماس و جهاد اسلامی هم پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران و با الهام از روح مقاومت برخاسته از اندیشه امام خمینی شکل گرفتند.^۱

به فرموده مقام معظم رهبری:

"امواج پر قدرت این انقلاب، که آن روز همه دنیا را فرا گرفت، هر جا رفت - با این پیام رفت که «فلسطین باید آزاد شود». گرفتاریهای پیاپی و بزرگی که دشمنان انقلاب بر نظام جمهوری اسلامی ایران تحمیل کردند - که یک قلم آن، جنگ هشت ساله رژیم صدام حسین به تحریک آمریکا و انگلیس و پشتیبانی رژیمهای مرتجع عرب بود - نیز نتوانست انگیزه دفاع از فلسطین را از جمهوری اسلامی بگیرد. بدینگونه خون تازه‌ای در رگهای فلسطین دمیده شد. گروههای مجاهد فلسطینی مسلمان سر برآوردند. مقاومت لبنان، جبهه نیرومند و تازه‌ای در برابر دشمن و حامیانش گشود. فلسطین به جای تکیه به دولت‌های عربی و بدون دست دراز کردن به سوی مجامع جهانی، از قبیل سازمان ملل - که شریک جرم‌های استکباری بودند - به خود، به جوانان خود، به ایمان عمیق اسلامی خود و به مردان و زنان فداکار خود تکیه کرد. این، کلید همه فتوحات و موفقیتهاست."

بیانات مقام معظم رهبری در کنفرانس حمایت از انتفاضه فلسطین، ۱۳۹۰/۷/۹

❖ جنبش مقاومت اسلامی (حماس)

شیخ احمد یاسین، شش روز پس از انتفاضه مردم فلسطین در سال ۱۹۸۷، تاسیس حماس (حرکه المقاومة الاسلامیه) را اعلام کرد. این جنبش، مذاکره با اسرائیل را ائتلاف وقت می‌داند و توافقات با این رژیم را قبول ندارد. حماس در سال ۲۰۰۶ در انتخابات مجلس قانون‌گذاری با کسب حداکثر آراء، موفق به تشکیل دولت به ریاست اسماعیل هنیه شد، اما به دلیل فشارهای داخلی و خارجی نتوانست کابینه را حفظ کند. حماس که در حال حاضر کنترل نوار غزه را در اختیار دارد، حدود ۱۱ سال است تحت محاصره رژیم صهیونیستی قرار دارد. گردان‌های شهید عزالدین قسام، شاخه نظامی حماس است که با هدف آزادی فلسطین، در برابر سلاح و قدرت اشغالگران صهیونیستی مقاومت می‌کنند.

❖ جنبش جهاد اسلامی

جهاد اسلامی دومین جناح یا تشکیلات بزرگ اسلامی از نظر قوت و قدرت در فلسطین است.^۲ اعضای جهاد اسلامی فلسطین، ابتدا در قالب شاخه‌ای از اخوان المسلمین مصر در غزه فعالیت می‌کردند. با توجه به اینکه مبارزه با اسرائیل به طور جدی در دستور کار اخوان قرار نداشت، این افراد به گروه‌های مختلف نظامی فلسطینی روی آوردند. پیروزی انقلاب

۱. احمد سادات، روابط جمهوری اسلامی ایران با جنبشهای مقاومت اسلامی فلسطین (با تأکید بر جنبش جهاد اسلامی)، فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام، سال چهارم، زمستان ۱۳۹۴

۲. علی اکبر محتشمی، انقلاب اسلامی در فلسطین، نشریه پاسدار اسلام، شماره ۹۰، خرداد و تیر ۱۳۶۸

اسلامی در ایران، امید و انگیزه آنها را برای مقابله با دشمن صهیونیستی تقویت و فصل جدیدی را در مبارزه با رژیم اسرائیل آغاز کرد.^۱ جنبش سنی‌مذهب جهاد که دکتر فتحی شقاقی آن را پایه‌گذاری کرد، ضمن مخالفت با هر نوع سازش، عقیده دارد جنبش‌های اسلامی باید از مواضع امام(ره)، در همه زمینه‌های نظری و عملی، درس بگیرند.^۲ این جنبش که پیش از دیگر جنبش‌ها، «آموزه‌های اسلامی» را با گفتمان «جهاد و مقاومت» درهم آمیخت، هم‌پیمانی و هم‌سویی با انقلاب اسلامی ایران در راه آزادسازی فلسطین و برپایی حکومت اسلامی در این سرزمین را یک اصل می‌داند.^۳ جنبش جهاد اسلامی با قرارداد اسلو مخالفت و مشارکت در عمل سیاسی را رد می‌کند.

❖ دستاوردهای مقاومت اسلامی فلسطین

انتفاضه فلسطین و افزایش ناامنی رژیم صهیونیستی

انتفاضه یا «انقلاب سنگ» جنبشی متأثر از انقلاب اسلامی در احیای اسلام و پاسخی به اعمال فشار و اقدامات سرکوب‌گرانه رژیم اشغالگر قدس است که با بهره‌گیری از کمترین امکانات در پی نیل به هدف آزادسازی فلسطین است.^۴ سه موج انتفاضه تاکنون هزینه‌های زیادی به دشمن صهیونیستی تحمیل کرده است: انتفاضه اول فلسطینیان از سال ۱۹۸۷ میلادی شروع شد و در سال ۱۹۹۳ با توافقنامه اسلو به پایان رسید. این انتفاضه چنان ضربه‌ای به اشغالگران وارد آورد که اسحاق رابین نخست وزیر وقت رژیم صهیونیستی گفت: آرزو می‌کنم، روزی از خواب برخیزم و ببینم تمام غزه در دریا فرو رفته و از شر این منطقه رهایی یافته‌ام.^۵ انتفاضه الاقصی (انتفاضه دوم) ۲۸ سپتامبر سال ۲۰۰۰ در پی ورود «آریل شارون» نخست وزیر وقت رژیم اشغالگر قدس به همراه تعدادی از نظامیان ارتش صهیونیستی به مسجد الاقصی، آغاز شد. در انتفاضه دوم، مبارزان گردان‌های شهید عزالدین قسام، شاخه نظامی جنبش حماس، توانستند با تولید موشک، بزرگترین شهرهای صهیونیست‌نشین را هدف قرار دهند. انتفاضه دوم فلسطین هشتم فوریه ۲۰۰۵، با توافق طرفین فلسطینی و صهیونیستی در اجلاس "شرم‌الشیخ" خاموش شد.^۶ انتفاضه قدس (انتفاضه سوم فلسطین) نیز اول اکتبر سال ۲۰۱۵ آغاز شده است و همچنان ادامه دارد.

پیروزی در جنگ هشت روزه

جنگ هشت روزه غزه ۱۴ نوامبر ۲۰۱۲ (۲۴ آبان ۱۳۹۱)، با ترور احمد الجعبری، معاون فرمانده گردان‌های عزالدین قسام از سوی اشغالگران صهیونیست با عنوان عملیات «ستون ابرها» آغاز شد. در این جنگ نابرابر، فلسطینیان توانستند تل‌آویو و برخی دیگر از مناطق یهودی‌نشین را در سرزمین‌های اشغالی هدف قرار دهند. جنگ هشت روزه نشان داد: - دستگاه‌های اطلاعاتی در مورد حجم و نوع موشک‌های گروه‌های مقاومت فلسطینی اشراف اطلاعاتی ندارند.

۱. حسین مسعودنیا، تأثیر جمهوری اسلامی ایران بر شکل‌گیری گروه جهاد اسلامی در فلسطین، فصلنامه علوم سیاسی، سال ۱۲، زمستان ۱۳۹۵

۲. انور ابوطه، تأثیر امام خمینی و انقلاب اسلامی در اندیشه و عملکرد جنبش جهاد اسلامی فلسطین، مجله حضور، پاییز ۱۳۷۹، شماره ۳۳

۳. احمد سادات، روابط جمهوری اسلامی ایران با جنبشهای مقاومت اسلامی فلسطین (با تأکید بر جنبش جهاد اسلامی)، فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام، سال چهارم، زمستان ۱۳۹۴

۴. مرتضی شیروودی، فلسطین، انتفاضه و انقلاب اسلامی ایران، مجله معرفت، شماره ۵۴.

۵. محمد اسماعیل خدادادی، شکل‌گیری انتفاضه‌ی فلسطین، زمینه‌ها و چرایی چکیده انتفاضه در فلسطین، فصلنامه دین و سیاست، شماره ۱، پاییز ۸۳.

۶. روزنامه اطلاعات، ۱۳۹۴/۱۰/۷

- نیروی هوایی اسرائیل قادر به سرانجام رساندن عملیات‌های خود نیست .
- نیروی زمینی ارتش نیز از هرگونه مداخله و پیشروی خودداری می‌کند.
- اصابت موشک به سرزمین‌های اشغالی، اعتماد اسرائیلی‌ها به مقامات این رژیم را در هم شکست .
- سامانه پدافند موشکی "گنبد آهنین" نمی‌تواند شهرهای اسرائیل از حملات موشکی در امان نگه دارد.^۱

پیروزی در جنگ ۲۲ روزه

جنگ ۲۲ روزه با تهاجم گسترده هوایی رژیم صهیونیستی در ۲۷ دسامبر ۲۰۰۸ آغاز شد. کارشناسان مهمترین دلایل این جنگ را ناکامی رژیم صهیونیستی در جنگ ۳۳ روزه عنوان می‌کنند. جنگ اما طبق برنامه‌ریزی دشمن صهیونیستی پیش نرفت و نتیجه جنگ ۳۳ روزه، تکرار شد. بدین ترتیب ناکارآمدی ارتش رژیم صهیونیستی در برابر گروه‌های مبارز بار دیگر به اثبات رسید. جنگ ۲۲ روزه علاوه بر تحمیل خسارت اقتصادی و اجتماعی بر رژیم اسرائیل، در حوزه سیاسی و امنیتی هم پیامدهایی برای این رژیم داشت:

- زیر سوال رفتن توان بازدارندگی نظامی و نیز توان اطلاعاتی رژیم صهیونیستی
- تداوم بحران امنیتی اسرائیل در اطراف نوار غزه
- ایجاد شکاف میان مقامات این رژیم
- تهدید مقامات رژیم اسرائیل به تعقیب قضایی: بدنبال کشتار حدود هزار و ۳۳۰ فلسطینی در نوار غزه طی ۲۲ روز جنگ، که بخش اعظم آن را کودکان، زنان و غیرنظامیان تشکیل می‌دادند، درخواست‌ها برای تعقیب قضایی سران این رژیم به عنوان جنایتکار جنگی افزایش یافت. پذیرش اقامه دعوی از سوی ۳۵۰ سازمان و کانون وکلا علیه سران رژیم صهیونیستی در دادگاه لاهه، زنگ خطر را در این رابطه به صدا درآورد.^۲

جمع‌بندی

پیروزی انقلاب اسلامی تحولات مهمی را در عرصه بین‌الملل رقم زد. انقلاب علاوه بر تحت تاثیر قرار دادن منافع قدرت‌های بزرگ و تغییر موازنه قدرت در عرصه منطقه‌ای، موجب ظهور رویکردهای هویت‌گرا در عرصه بین‌الملل و نیز توسعه و تعمیق مقاومت اسلامی شده است. مسلم این است که نظام سلطه نه تنها نتوانسته است نظم مد نظر خود را بر جهان مسلط نماید، بلکه موجبات بروز و استمرار مشکلات امنیتی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در سطح جهان و به ویژه منطقه غرب آسیا را فراهم آورده است. انقلاب اسلامی ایران با نفی سلطه استکبار، نسخه بدیلی ارائه کرده است تا ملل تحت ستم خود را باز یابند و بر مشکلات فائق شوند. آزمون ۴۰ ساله مقاومت در دوران دفاع مقدس، مقابله با رژیم غاصب اسرائیل در جنوب لبنان و سرزمین‌های اشغالی و مقابله با ایادی تکفیری استکبار در سطح منطقه، حکایتگر موفقیت این نسخه بی‌بدیل انقلاب اسلامی ایران است.

۱. مشرق نیوز، ۱۳۹۱/۹/۱۷

۲. محسن مطلبی جوقنانی، ریشه ها و اهداف جنگ ۲۲ روزه غزه و پیامدهای آن برای رژیم صهیونیستی، فصلنامه حصون، شماره ۲۸ و ۲۹

بر همین اساس است که به فرموده مقام معظم رهبری:

«می‌خواهند هیچ عنصر مقاومتی در این منطقه وجود نداشته باشد. اصل عنصر مقاومت را جمهوری اسلامی می‌دانند. البته این را درست فهمیده‌اند. این جا مرکز مقاومت است. این جا جایی است که ما اگر هیچ اقدامی هم نکنیم، هیچ حرفی هم نزنیم، خود وجود جمهوری اسلامی به ملت‌های منطقه، الهام می‌دهد. یک موجودیتی، یک هویتی که علی‌رغم همه قدرت‌های استکباری و به کوری چشم آنها، این جور در این منطقه قد کشیده و روز به روز، ریشه‌دارتر می‌شود؛ روز به روز، قوی‌تر می‌شود. خود وجود این پیکره عظیم و پرشکوه، خار چشم استکبار است و امید دهنده به ملت‌ها. بله، این جا مرکز مقاومت است؛ در این شکی نیست. دیگران هم از این جا الهام گرفتند؛ منتها برای این که این مقاومت را در هم بکوبند، حلقه ضعیف را اول هدف قرار دادند؛ دولت مردمی منتخب حماس در غزه. او را مظلوم گیر آوردند. او را دارند می‌کوبند. هر کس در دنیای اسلام، امروز قضیه غزه را یک قضیه منطقه‌ای و شخصی و محلی بداند، دچار همان خواب خرگوشی‌ای است که پدر ملت‌ها را تا حالا درآورده است؛ نه، این قضیه غزه، فقط قضیه غزه نیست؛ قضیه منطقه است. فعلاً آن جا نقطه ضعیف‌تر است؛ تهاجم را از آن جا شروع کردند و اگر موفق شدند، دست از سر منطقه بر نمی‌دارند. دولت‌های کشورهای مسلمانی که حول و حوش آن منطقه هستند و کمکی که باید بکنند و می‌توانند بکنند، نمی‌کنند، دارند اشتباه می‌کنند. هر چه در این منطقه میخ اسرائیل بیشتر فرو برود، تسلط استکبار بیشتر بشود، بدبختی این دولت‌ها و ضعف و ذلت این دولت‌ها بیشتر خواهد شد. چرا ملتفت نیستند و دولت‌ها، ملت‌ها را هم دنبال خودشان به ذلت می‌کشانند. یک دولت ذلیل و مطیع و وابسته، یک ملت را مطیع و ذلیل و وابسته می‌کند. این است که ملت‌ها باید به خود بیایند.»^۱

«بیانات در دیدار مردم قم به مناسبت قیام نوزدهم دی، ۱۳۸۷/۱۰/۱۹»

